

פרשת בהעלותך תשפג- ענווה היא כח: איך הענווה מעניקה עוצמה?

1. **עירובין נד,א:** מאי דכתיב 'וממדבר מתנה וממתנה נחליאל ומנחליאל במות ומבמות הגיא?' אם אדם משים עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו - תורה ניתנה לו במתנה. וכיון שניתנה לו במתנה - נחלו אל, שנאמר 'וממתנה נחליאל'. וכיון שנחלו אל, עולה לגדולה, שנאמר 'ומנחליאל במות'. ואם מגיס לבו [בגאווה] - הקב"ה משפילו, שנאמר 'ומבמות הגיא'.

אגרת הרמב"ן: וכאשר תנצל מן הכעס, תעלה על לבך מדת הענוה, שהיא **מדה טובה מכל המדות טובות** ... ובעבור הענוה תעלה על לבך מדת היראה ... וכאשר תתנהג במדת הענוה להתבושש מכל אדם ותתפחד ממנו ומן החטא, תשרה עליך רוח השכינה וזיו כבודה וחי העולם הבא.

2. **במדבר יב:** ותדבר מרים ואהרן במשה על אודות האשה הכשית אשר לקח ... ויאמרו הרק אך במשה דבר ה' הלא גם בנו דבר, וישמע ה': והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה. **מדרש תדשא:** על שלוש עבירות הצרעת נדבקת בבריות: **מקנאת הבל**, כמו שנעשה במרים. **רבינו יוסף בכור שור** [תלמיד רבינו תם]: היו אומרים וכי לא מצא אישה מבנות ישראל שהלך ולקח מבנות הכושיים שהם ערלים? **ספר לשון חסידים בשם האמרי נועם מדזיקוב:** הם דבקו עצמם בטובים, אהרן לקח את אלישבע אחות נחשון בן עמינדב ובדק באחיה ומרים לקחה את כלב בן יפונה. ושפטו בדעתן אשר משה עשה כן מחמת שידוע כוחו הגדול ואין צריך לייחוס, ועל כן אמרו "הרק אך במשה דבר ה'?! הלא גם בנו דיבר" ועם כל זה הידרנו אחר הייחוס.

רש"י: 'ותדבר מרים ואהרן' - ומנין יודעת מרים שפירש משה מן האשה? ... מרים היתה בצד צפורה בשעה שנאמר למשה 'אלדד ומידד מתנבאים במחנה'. כיון ששמעה צפורה אמרה אוי לנשותיהן של אלו אם הם נזקקים לנבואה, שיהיו פורשין מנשותיהן כדרך שפירש בעלי ממני. 'האשה הכשית' - שהכל מודים ביפיה כשם שהכל מודים בשחרותו של כושי. 'כושית' - בגימטרייה 'פת מראה'.

יב,ב-ג: ויאמרו הרק אך במשה דבר ה' הלא גם בנו דבר! **וישמע ה':** והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה - **רמב"ן:** ה' קינא לו בעבור ענוותנותו כי הוא לא יענה על ריב... ובמדרש ספרי שדיברו בפני משה... אלא שכבש משה הדבר ולכן הזכיר ענוותנותו שסבל ולא ענם וה' קנא לו.

3. **מאירי חיבור התשובה 128:** שבחו רבותינו (ברכות נה) 'לעולם יהא אדם עניו כמשה ושפל רוח כאהרן', תתבונן איך הפרישו בין מידת הענווה ובין מידת השפלות, כי שפלות הרוח הוא מי שבאזני שמע ובעיניו יראה דברים לא ראויים **והחריש ביום שמעו וראותו** ... לא יתגבר לבטל דעות נפסדות ולהתריס כנגד בעליהן כמו באהרן [שלא התקומם כנגד חוטאי העגל]. ומן האמת גם היא מהמידות הנכבדות כמו שהזהיר על קניית שתי המידות ... כל אחת לפי המקום, לפי הזמן ולפי העניין.

גמרא סוף סוטה: משמת רבי בטלה ענווה ... אמר רב יוסף: לא תתני ענווה דאיכא אנא. **חידושי אגדות מהרש"א:** אין דרך החכמים להתפאר במעלתם, ככתוב 'הללך זר ולא פיך'.

4. **ליקוטי שיחות יג/30:** למרות שמשה רבינו **ידע את הטוב שלו** שהוא גבוה במעלה מכל אדם, מכל מקום היה עניו מכל אדם, מפני שידע אשר כל מעלותיו הוא מה **שניתן לו מלמעלה** ... וחשב שאילו היו הכוחות הללו אצל אדם אחר, היה ג"כ במדרגה זו, ואפשר שהיה מגלה את הכוחות יותר ממנו. וזהו שאמר רב יוסף 'אל תיתני ענווה דאיכא אנא', משום שהעניו באמת הוא איש המעלה ויודע ומכיר את ערכו, וביחד עם זה אינו מחזיק טובה לעצמו לפי שידוע שהכוחות והחושים שלו ניתנו לו מהקב"ה.

אגרת הרמב"ן: אפרש לך איך תתנהג במדת הענוה ... **כל אדם יהיה גדול ממך בעיניך.** אם חכם או עשיר הוא ממך - עליך לכבדו, ואם רש הוא ואתה עשיר או חכם ממנו - חשוב בלבך כי **אתה חייב ממנו והוא זכאי ממך**, שאם הוא חוטא, הוא שוגג ואילו אתה - מזיד [משום שאתה חכם ממנו].

כתר שם טוב קמה: רוב ענוותנותו של האדם גורם שנתרחק מעבודת ה'. שמצד **שפלותו** אינו מאמין כי האדם גורם על ידי תפילתו ותורתו שפע לכל העולמות, וגם המלאכים ניזונים על ידי תורתו ותפילתו. שאילו היה מאמין זה כמה היה עובד ה' בשמחה וביראה מרוב כל... האדם ראוי **לשים לב** כי הוא 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה' וכל תנועותיו ועסקיו ודבורו עושה רושם למעלה.